

LÄHETÄ VALOKUVA • VOITA KAMERA! KILPAILUAIKAA ON JATKETTU 15.1.2010 asti

HYVÄT NYSSÖSET! Olemme saaneet valokuvia vain yhdeltä henkilöltä. Toivoisimme saavamme niitä muiltakin! Nyt aktiivisesti selaamaan albumia, joita voi toimittaa myös kokonaisuina, kuvia ei tarvitse irrottaa. Kuvat skannataan digitaaliseen muotoon ja palautetaan lähettäjälle. Liitä mukaan omat yhteystietosi ja tiedot valokuvista. Kaikkien kuvia lähettäjien kesken arvotaan noin **200 € arvoinen DIGIKAMERA!**

Yhteyshenkilö: Kari Pekka Nyyssönen,
puh. 050-5959 789, kari.nyyssonen@nyyssonen.info
Postiosoite: Paulinkuja 2 D 8, 79100 Leppävirta

Nyyssös-tuotteet

ISÄNNÄN-
VIIRI 95,-

NYSSÖSTEN
SUKU I kirja 75,-
jäsenille 70,-

Tilaukset:
Esko Nyyssönen,
puh. 0400-237 671.

SOLMIOPIDIKE 10,-
STANDAARI 20,-
PIKEEPAITA 15,-
LIPPIS 8,-

Tilaukset:
Lempi Markkanen,
puh. 040-731 2833.

Sukujuhla 2010 Savonlinnassa

Seuraava sukujuhla ja -kokous on seuran 10-vuotisjuhla, joka järjestetään la 3.7.2010 Savonlinnan Lehtiniemessä. Lehtiniemi sijaitsee Haapaveden rannalla noin 16 km Savonlinnasta. Voit tutustua alueeseen netissä: www.rauhalinna.fi

Alustava ohjelmasuunnitelma

- sukujuhla
- vuosikokous
- Lehtiniemen, Rauhalinnan ja Putkinotkon esittely
- iltaohjelmaa

Majoitus

Lehtiniemessä on mahdollisuus majoittua pe-la ja la-su väliseksi öiksi. Majoitus on varattava etukäteen.

Savonlinnan Oopperajuhlat

Sukujuhlan yhteydessä on mahdollista osallistua Savonlinnan Oopperajuhlille. **Tosca**-oopperan ensi-ilta on perjantaina 2.7.2010. Liput maksavat á 138,- ja niitä on varattu ennakoon sukuseuran nimissä. Lippuja voi jo varata Aki Nyyssöseltä, puh. 050 422 2772.

Sukujuhlan ohjelma tarkentuu ensi kevääseen mennessä, ja lisätietoa on seuraavassa tiedotteessa ja seuran nettisivuilla.

DNA-tutkimus

Sukututkimuksen avuksi on tullut DNA-tutkimus, jossa Y-kromosomin tai mitokondrion sisältämän DNA-molekyylin geeneistä kartoitetaan perinnölliset muutokset eli mutaatit. Näiden geenimerkkien avulla voidaan tutkittavien ryhmien yhteinen esi-isä/äiti todistaa lähes 100% varmuudella.

Myös Nyyssösten sukupuuta yritetään rakentaa DNA-tutkimuksen turvin, koska kirjallisiin dokumentteihin nojautuvan sukututkimuksen keinoin ei pystytä esim. Pohjanmaan ja Savon Nyyssösten sukulaisuutta todentamaan. Tiedämme, että eräs Erkki Laurinpoika Nyyssönen on yhden pohjanmaalaisen Kupilan sukuhaaran kantaisä. Oletamme, että eräs 1500-luvulla Juvan pitäjässä Savuniemellä elänyt Heikki Heikinpoika Nyyssönen on muuttanut Pohjanmaalle Rautalammin kautta. Mutta ovatko nämä Erkki ja Heikki Nyyssönen sukua toisilleen? Eli polveutuvatko myös Pohjanmaan Nyyssöset kantaisä Olli Nyyssösestä? Tämän yhteyden selvittämiseksi on nyt analysoitu molempien sukuhaarojen edustajien DNA-näyte, joka oli niin lupaava, että tutkimuksia on päätetty jatkaa. Nyt etsitään lisää DNA-näytteen antajia eri sukuhaaroista, jotta saisimme laajemman aineiston oletetun sukulaisuuden varmistamiseksi. •

seuran INFO

www.nyyssonen.info

Heikki Nyyssönen puheenjohtaja
heikki.nyyssonen@posti.talonetti.fi / puh. 08-5566 963
Taskilantie 29 A 3, 90580 Oulu

Heidi Markkanen jäsenasiat, tiedote
heidi.markkanen@nyyssonen.info

Ari Kankkunen tutkimusvastaava, sukutietojen tilaukset
ari.kankkunen@saunalahti.fi / puh. 040-8253 304
Kanervakuja 6 A 1, 78850 Varkaus

Muuttuneet perhetiedot

Onko perheesi sukutietoihin tullut lisäyksiä/muutoksia?

- syntymät
- vihkimiset
- kuolemat
- muutot

Ilmoita tiedot Ari Kankkuselle, yhteystiedot vieressä.

Puheenjohtajan palsta

• Heikki Nyyssönen, Oulu

Ennätyslämmin syyskuu vaihtui harvaisen koleaksi lokakuuksi ja nyt (20.10.) on jo talvi. Sää tiedotus varoittelee ”kuuraliukkaudesta”, enpä ole sitä sanaa ennen kuullutkaan. Sanoista sananparsiin. Ne ovat osa kulttuuriperintöämme ja kelpaavat myös elämänohjeiksi, niin kuin *”ee makkeeta mahan täyvveltä”*. Ovatko jotkut sananparret ja vastaavat erityisen läheisiä teille, hyvät sukuseuralaiset? Lähettäkääpä niitä meille arkistoitavaksi! Niissä voi olla sellaisiakin, jotka eivät ole vielä kirjoissa ja kansissa. Tälläkin tavalla voimme luoda siltaa sukupolvien välille. Se on sukuseuran tehtävä.

Sukuseuran hallitus kokoontui viimeksi 26.9.09 Kuopiossa. Esityslistan pääkohtia olivat tutkimukseen liittyvät asiat ja vuoden 2010 sukujuhla. DNA-tutkimuksesta kerrotaan toisaalla tässä tiedotteessa. Siitä on saatu hyviä tuloksia, jotka vielä tarkentuvat jatkossa. Tutkimus etenee myös muilla rintamilla ja aineistoa kertyy koko ajan lisää seuraavaan sukukirjaan, jota varten on perustettu oma toimituskunta.

Vaikka nyt eletäänkin talvisissa tunnelmissa, mielessä on jo ensi kesän suur tapahtuma: Nyyssösten sukuseuran sukujuhla, joka on järjestyksessä neljäs. Kuten tunnettua, sukujuhla on samalla seuran 10-vuotisjuhla. Se pidetään Savonlinnan Lehtiniemessä 3.7.2010. Sukuseuran perustamiskokous oli 20.8.2000 ja paikalla oli silloin 34 sukuun kuuluvaa. Aivan kymmenkertaistunut jäsenmäärä ei sentään siitä ole, mutta onhan meitä jo pitkälti yli kahdensadan. Ensimmäisen hallituksen jäsenistä ovat aktiivisesti ”remmissä” edelleen Heidi Markkanen, Ari Kankkunen ja Aki Nyyssönen. Ensimmäinen puheenjohtajamme Paavo Nyyssönen tekee ahkerasti tutkimusta ja seuraa tapahtumia tiiviisti.

Sukujuhla on tilinpäätös, katsaus menneeseen. Samalla se on myös uuden alku. Tähtäimen pitää olla tulevaisuudessa.

Sukujuhlan ohjelman suunnittelu ja käytännön järjestelyt ovat hyvässä vauhdissa. Ohjelmasta pyritään tekemään monipuolinen ja mielenkiintoinen. Ohjelma tarkentuu koko ajan. Sen pitäisi olla ainakin viittä vaille valmis seuraavaan hallituksen kokouseen mennessä (6.2.2010).

Lehtiniemen kartanomaisessa Haapaveden rannalla tarjoaa juhlaan upeat puitteet majoitusmahdollisuuksineen. Viereiseen 1900 valmistuneeseen koristeelliseen Rauhalinnapitsihuvilaan ja Joel Lehtosen Putkinotkolle voi poiketa. Savonlinnan Oopperajuhlien käynnistyessä 2.7.2010 on myös oopperanautinto mahdollinen ja nostalginen höyrylaivaristeily voi alkaa Rauhalinnan laiturista tai Suomen vilkkaimman kesätorin sydäimestä Savonlinnan kauppatorilta.

Sukujuhlassa tullaan muistamaan sukuseuran toiminnassa erityisesti ansioituneita henkilöitä. Tulossa on myös erillinen juhlalehti. Nyt ei muuta kuin tilaamaan hyviä ilmoja sukujuhlan ajaksi!

Sukuseuramme palkittiin Aktiivisimman sukuseuran palkinnolla vuonna 2007. Yhtenä perusteluna mainittiin yhteydet muihin järjestöihin, muun muassa Sukuseurojen keskusliittoon. Keskusliiton hallituksessa meillä on ollut oma edustajamme, Esko Nyyssönen, joka on nyt valittu hallitukseen uudelleen toiseksi kolmivuotiskaudeksi. Onnea ja menestystä Eskolle myös jatkossa!

Toivotan kaikille mukavaa loppuvuotta! •

Elämää maalauskodissa ent Herralan Nyyssölän viljelijäsuvun

• Tekla Itkonen,
Paukarlahti 18.11.1960

Jatkoa edell. tiedotteesta

Uusia työ- ja muita tapoja sen sijaan opittiin kulkijoiltakin. Niinpä viime vuosisadan vaihteen aikoina muualta Suomesta paikkakunnalle tulleet miehet toivat käsi- eli pokasahan paikkakunnalle. Vaan toivatpa muutakin, nimittäin Panama- eli olkihatun miehille kesähatuksi ja kirjutut samettiliivit sunnuntaikomeudeksi. Kirkonmäellä niillä komeiltiin. Talonpoikaistalojen pojat eivät näitä hankkineet ja kellä niitä näkivät, ”majisteriksi” kutsuttiin.

Mitä ohikulkijat talossa puhuivat, ei toki talonväki kaikkea uskonut, ei puoltakaan. Naurahdettiin vain puheille hyväntuulisesti. Joskus sattui, että joku ”kortteerimies” viipyi talossa kauemmin ja näin ollen tuli talonväen kanssa lähemmin tutuksi. Silloin saatettiin häneltä kysellä henkilökohtaisiakin asioita, esim. perhesuhteita, asunto- ym. oloja. Talonväen luottamuksen voitettuaan häneltä kyseltiin enempiäkin ja talonväen ja kortteerimiehen suhde muodostui hyvin läheisen tuttavalliseksi. Aivan kuin sukulaissuhde muodostui ja ilot kerrottiin molemmin puolin.

Kauppiaita kävi talossa monenlaisia. Erityisesti talvisaikaan, sillä kuten edellä on kerrottu, kulki tästä kautta oikotie Suonenjoelle. Jonakin aamuna ajoi pihaan rättiläinen karjalaismallisella reellä huutaen kuormallaan istuen näin: *”Onks talossa lumppui, tilkkui, talkkui, paimenen palkkui, muorin mustii pöksyi, kuta likasempii, sen parempii! Mie myönkii kivkuppii, nuapukan nappii, rintasokerii, ketun markkurii (myrkkyä) ja ah, parahii paraskii (rinkeliä) mit Saimaan tuos pääs suap!”*

Kutsun kuultuaan tuli väki tuvasta ulos pihaan kaupan tekoon. Kun kauppoja tuli vähän tehtyä, lähti kauppamies tupaan syömään ja hevonen vietiin talliin lepäämään.

Tupaan tullessaan toi rät’kauppias ”mirrill kupin a emällä ruukun, ka tytöillä veitkoilla oikein kukkaranssiset ku-

pit.” Kauppiaan levätessä emännät etsivät lumppuja ja rättejä vaihtaen niillä kauppiaalta vielä tavaroita. Aikanaan tuli myös ”laukkuryssät”. Näyttelivät hempeät hienoutensa ja ostivat talosta voita. Samat reppurit (joiksi heitä myös kutsuttiin) usein käytyään tulivat kuin tuttaviksi ja heitä kohdeltiin kuin vieraita ainakin.

Ehkäpä Vienen miehen silmät viipyivät kauankin talon viehkeissä ja vaaleissa tyttärissä. Talon Maria-niminen tytär sai monta kaunista huivia ja rintasolkea reppurilta, kun hän soitti mandoliinia ja laului heille suomalaisia kansanlauluja. Marian siirrettyä Suonenjoelle Kannilan emännäksi, kulkivat reppurit sinnekin kauppamatkoillaan saaden osakseen suurta vieraanvaraisuutta Marian perheeltä. *”Ku tuttavih ollah, tultiih katsomah”*, näin he sanoivat Kannilaan tullessaan.

Nyyssölään poikkesi myös usein metsän tai karjan ostajia. Heidän kanssaan kaupan teko saattoi venyä pitkäksi. Tingittiin hintaa puolin ja toisin, luovuttiin koko kaupastakin ja aloitettiin taas uudelleen. Muistettakoon, että Herralan Nyyssölä sijaitsi aivan uittoväylän varrella, joten puun hinta muodostui metsän sijainnin mukaan.

Talvisin metsätöiden aikaan talossa oli ns. ”kortteerimiehiä”, jotka tekivät metsätöitä. Työnjohtajat eli ”pomot” pitivät myös taloa majoitus- ja tilipaikkanaan. Tukkien uiton aikaan talossa varauduttiin erikoisesti antamaan tukkilaisille ruokaa joko ateriana tai ruokatarvikkeina. Silloin paistettiin leipää joka päivä. Kylällä kerrottiin yleisesti, että Herralan Nyyssönen kasvatti joka kesä kaksi sarkaa ruista, toisen ostajille ja toisen köyhille. Puhuttiin myös Nyyssölän ”tukkilaisrukiista”. Hyvin ruis kasvoikin – mikäs kasvaessa, hyvin muokatussa savimultapellossa. Oli siinä eloa antaa tarvitsevalle.

Tulkoon tässä mainituksi talon suurpiirteisestä ruokataloudesta seuraava tositapaus. Oli kevät 1903. Suuri tukkilautta oli menossa Suonenjoelta Sorsaveden kautta Sorsakoskelle. Hitaasti se tulla jollotti Herralan luo. Tukkipojat

Entisaikana – muistolle omistettu

tapansa mukaan ankkuroivat lautan ja soutivat rantaan men- näkseen taloon ruokatarpeita ostamaan. No, mikä siinä oli niin kuin ennenkin. Emäntä möi parikymmentä leipää ja yli 10 kiloa voita. Lautalle takaisin tultuaan miesten kesken syntyi keskustelu siitä loppuisiko ta- losta ruoka, jos kaikki 40 miestä menisi pyytämään ilta-aterian ja yksi mies jäisi lauttavahdiksi?

Kun yksimielisyyteen ei päästy, päätettiin kokeilla säikähtääkö emäntä ruokailijoiden paljoutta. Taisivatpa he jo etukäteen kuvi- tella miten emännän silmät suu- renee nähdessään heidät. Niinpä soudettiin rantaan. Vanha isäntä rannalla laitteli kalanpyydyksiä ja hänelle asia ensin esitettiin. Rauhallisesti vastasi isäntä, että eiköhän ne naisväki jotain katse- le, kun menette pihaan. No entä emäntä, mitä hän sanoi?

Miesten mennessä pihaan, emäntä istui tuvan portailla kuorien sipulilla. Katsetaan työ- tään nostamatta, hän kehotti miehiä menemään tupaan ruokaa odottamaan. Hetkisen kuluttua alkoi tullakin ateria pöytään. Siihen kuului leipää, voita, kalaa, perunoita, piimää ja savolaista ”jiespiimee” – se on kovaa piimää, jonka päälle oli kaadettu maitoa. Vieläpä veti emäntä uunista kuusi kap- paletta kalakukkoja tukkipoikan ruokapöytään.

Niin siinä lopuksi kävi, että ruokaa jäi tähtellekin, vaikka emäntä lauttavahdillekin lähetti vakassa evästä. Hinta aterialta oli 30 penniä mieheltä.

Herralan Nyyssölään kuului myös torppareita ja mäkitupa- laisia. Heillä oli vuokrasopi- muksen eli ”possakan” mukaan monia velvollisuuksia. Eräs niistä oli papin palkkajyvien ja voin vienti kirkolle (papil- la oli luontaisetuinen palkka). Nyyssölästä vietiin papinpalkat talvella, koska kesällä ei ollut hevostietä. Jonakin päivänä tuli sitten lähtö tuolle matkalle. Pari torpparia hevosineen ja talosta mies mukaan. Jo paria päivää ennen lähtöä vanha emäntä tiukassa äänilajissa tiedusteli isännältä: ”Montako miestä tu-

lee papin kappajyviä viemään meiltä kirkolle?” Tämä kysymys tiesi sitä, että jokainen lähtijä sai konttiinsa eväspaketin ja maito- pullon emännältä. Paketissa oli pannurieskaa, voita, leipää ja kalaa. Kysymys isännälle tehtiin tiukassa äänilajissa siksi, ettei vain kukaan perheenjäsenis- tä vastustaisi emännän evään- laittoa (sopimuksen mukaan torpparien olisi kuulunut tehdä matka omin eväin). Herralan emäntä oli hyvin hyvä ihminen, joka aina ruokki tarpeessaoli- joita. Isäntä hyväluontoisena ei vastustanut koskaan emännän toimenpiteitä, vaan naimisissa olevat pojat kyllä vaimoineen moitiskelivat emäntää anteliai- suudesta. Silloin vanhan muo- rin suupielin ilmestyi tiukat juonteet ja äänessä oli tiukan päättävä sävy, kun hän puolusti itseään peräänantamatta. Muori tiesi vanhan isännän aina häntä puolustavan. Emännän ja isän- nän avioliitto oli harvinaisen sopuisa ja voipa sanoa – onnel- linenkin. Molemmat kunnioitti- vat suuresti toisiaan, antaen ar- von aina toistensa mielipiteille.

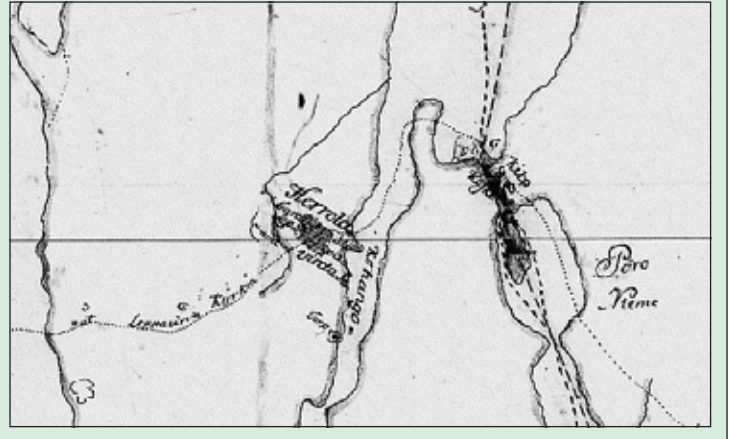
Papinpalkanviejät tapasivat matkallaan myös toisia mie- hiä samalla asialla. Syötettiin hevosia samoissa taloissa ja kenties yövyttiinkin. Jos sattui matkamiehet olemaan nuoria, voitiin illalla tanssiakin. Sil- loin saattoi lemmentiekkien leimahtaa nuorten välille – oi- kein tositarkoituksella. Kesällä valoisten öiden aikaan jatkettiin seurustelua ja ehkä syksyllä oli ohjelmana häät.

Mitä ihmiskohteluun tulee, niin Herralan talon väen tapana oli kohdella kaikkia kulkijoita ihmisenä. Esimerkiksi jos kul- kija sattui taloon lauantaina ja meni saunaan, antoi emän- tä hänelle puhteet alusvaatteet niin kuin talon omalle miesvä- llekin. Poislähtiessä vieras sai omat alusvaatteensa pestynä ja erittäin puhtaana takaisin (sau- na lämpesi joka ilta).

Kulkijoiden hyvään kohteluun löytyi selitys: talonväen hil- jainen nöyrä kristillisuus, lä- himmäisenrakkaus käytännössä kauniisti toteutettuna. Mainit-

Kotiseutuni muistiinpanoja OSA 2

Elämää maalauskodissa entisaikana -kuvaus julkaistaan kolmes- sa osassa Tiedote-lehdissämme. Herralan Nyyssösisistä löytyy li- sää tietoja sukukirjamme sivuilta. Alla Herralan tila Leppävirran pitäjässä vuosien 1749–1758 kartassa.

takoon, että Herralan vanha emäntä määräsi: ”Minun hau- tajaiksi on köyhät ihmiset kut- suttava samalla aikaa rikkaiden kanssa, koska menen saman Jumalan taivaaseenkin.” Ajan tapa oli, että köyhille annettiin hautajaisissa kestitystä vasta varsinaisten hautajaistilaisuuk- sien jälkeen. Niin kuin edellä on kerrottu, Herralan talonväki oli hyvytyensä ja ystävällisyytensä tähden aivan poikkeus ajassaan. Samaa tapaa ovat suvun nuo- remmatkin jäsenet noudattaneet omassa kodissaan myöhemmin.

Suku on jakautunut ja lisään- tynyt hyvin suureksi. Jo vel- jekset vanhan isännän kuoltua hankkivat jokainen oman talon itselleen. Ville meni Suurijärvi- nimiseen taloon, Abel Kilpi- koskelle ja Aatu jäi Herralaan. Tyttären joutuivat naimisiin ko- din ulkopuolelle, jopa vieraisiin pitäjiinkin. Suvun uskolla ja ahkeruudella tehdystä työstä on näkyvänä todistuksena hyvin hoidetut tilat. Herralan Nyyssö- siä asuu 15 eri talossa Leppävir- ran Kotalahdessa.

Yleensä ulkokuntalaisiin suh- tauduttiin maalaisväestön kes- kuudessa varovasti ja ellei nyt suorastaan työkeästi, niin kui- tenkin hyvin epäluuloisesti – sittenkin oman arvonsa tuntien. Lienee savolaisten luonnollinen uteliaisuus usein voittanut hei- dän ylpeytensä. Kyllä savo- lainen tänä päivänäkin ottaa selvän vieraasta ja hänen olo- suhteistaan joka tapauksessa. Tähän asti on kuvattu väestön

suhtautumisesta taloon tulevista vieraista. Onpa myös kerrottava matkoista, joita tehtiin ”ulkoi- seen maailmaan” kodin suoja- van piirin ulkopuolelle.

Kirkkomatkat lienevät olleet kaikista matkoista tavallisim- mat ja juhlallisimmat. Oman seurakunnan kirkossa käytiin jouluna, pääsiäisenä ja hellun- taina ym. suurina kirkkopyhinä. Syksyllä käytiin ns. ”pestuu- pyhillä” (palkolliset pestattiin siihen aikaan kirkonmäellä). Heinäripillä käytiin aina ennen heinätyön alkua. Naapuriseu- rakunnassa käytiin ”uutta pap- pia” tai lukkaria kuulemassa. Matkaan osallistui useamman talon väkeä esim. saman su- vun jäsenet. Köyhät tekivät kirkkomatkinsa jalan, samoin talollisetkin, jotka eivät asuneet vesistön rannalla. 40 kilometrin matkaa ei jalan kuljettuna pidet- ty ollenkaan pitkänä matkana. Vesistöjen varrella asuvat teki- vät matkinsa kirkkovenellä. Kirkolle lähdettiin lauantaina iltapäivällä, ehkä noin klo 14 aikoihin. Kauppapuodeissa käy- tiin ennen iltakirkon ja rippikir- joituksen alkua. Sunnuntaina jumalanpalveluksen jälkeen läh- dettiin kotimatalle. Syötiin kui- tenkin ennen kotimatkaa, sillä ehtoolliskirkkoon menijät eivät aterioineet sunnuntaiaamuna; ”ei liattu suuta”. Kotimatkat sunnuntaisin olivat varsinkin nuorista hyvin hauskoja. Usein saman kylän nuoret olivat yhtä matkaa kulkemassa kotiin.

Jatkaa seur. tiedotteessa

Seuratoiminnan tukijat

Rudus

LEMMINKÄINEN
 INFRA

Lemminkäinen Infra Oy
 Päällystystoiminta
 Esterinportti 2
 00240 Helsinki
 puh. 02071 5006
 www.lemminkainen.fi

LEMMINKÄINEN-KONSERNI

celsa
 steelservice

FINNSEMENTTI

**NISKA &
 NYSSÖNEN OY**

PUUMERKKI

MELTEX OY
 PLASTICS

novaholm

Puukeskus

FORCIT

RUSKON BETONI OY
 VALMISBETONITEHDAS

VALMISBETONIT
 Betonimassan pumppaus

F3 FORSSAN
 BETONI OY
 Pääkonttori 02071 55700
 www.forssanbetoni.fi

onninen

SEEPSULA

HTM
 TERÄS ON TAHTOLAJI

PEKKANISKA
NOSTAA
 Puh. 010 6622 000

Sampo Pankki

1955 NYSSÖNEN

LEIKKIKENTTÄ- JA PUISTOKALUSTEET
OY PIRESMA AB

S I S Ä - S A V O N
SÄHKÖ
 oy
 Herrälantie 5A
 77600 Suonenjoki
 Puh. (017) 513 013 Fax (017) 513 012